

newsletter

● november 2022

Informačný bulletin pre zamestnancov
v systéme výchovného poradenstva
a prevencie

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

OBSAH č. 11/22

Úvodník	3
Dávame do pozornosti	3
Konferencia 3x KaM mala úspech	3
Prinášame vám ďalšie odborné postupy	4
Podel'te sa s nami o svoje potreby v oblasti profesijného rozvoja, aby naše vzdelávacie aktivity boli pripravené priamo pre Vás!	5
Aké novinky prináša národný projekt „Štandardy“?	5
Výkonové a obsahové štandardy budú predstavené zariadeniam systému PaP v regiónoch	5
Podpora pre zariadenia v regiónoch	5
Národnú cenu kariérového poradenstva 2022 získalo aj naše vzdelávanie	6
Naďalej zverejňujeme odborné postupy a skúsenosti multidisciplinárneho prístupu	6
Program podpory a rozvoja multidisciplinárnej spolupráce v praxi z pohľadu účastníkov	6
Čo je nové v národnom projekte „Usmerňovať pre prax“?	7
Meriame kvalitu inovačného vzdelávania	7
Koordinácia školských podporných tímov z pohľadu účastníkov 2. a 3. kola	7
So sprevádzaním absolventov vzdelávania	8
Koordinácia školských podporných tímov pokračujeme aj naďalej	8
Štandardizácia a proces overovania vybraných diagnostických nástrojov pokračuje	8
Nahliadnite do úseku nášho výskumu... ..	9
Skúsenosti mladých ľudí s nenávisťným obsahom na internete	9
VÚDPaP súčasťou odborných podujatí	10
Ohliadnutie za 39. Psychologickými dňami	10
Naše dojmy z Konferencie primárnej prevencie rizikového správania, s ústrednou témou „Perspektívy a míľniky rozvoja národného systému školskej prevencie rizikového správania“	13
Workshop projektu Make difference v holandskom Almere	14
Vypočujte si podcasty „Nahlas o deťoch“	16
Čo je grafomotorika a prečo ju treba rozvíjať?	16
Ako zlepšiť grafomotoriku dieťaťa?	16
Mladí ľudia a extrémizmus	16
Ako pracovať s deťmi, ktoré sa radikalizujú?	17
Zastavte sa s nami „Odborne na slovíčko“	17
Ako pracovať s deťmi a žiakmi s poruchou autistického spektra - 2. časť	17
Narušená komunikačná schopnosť	18
Ako pracovať s deťmi s narušenou komunikačnou schopnosťou	18
Školská fobia	18
Čo teraz prežívajú ľudia z LGBTI komunity a ich rodičia?	19
Zaujalo nás... ..	20
Inovácia terapeutického prístupu v odbornej praxi	20
Súkromného centra špeciálno-pedagogického poradenstva v Topoľčanoch	20
Súhrn zdrojov a materiálov na účely formálneho a neformálneho vzdelávania o ľudských právach, kritickom myslení a práci s informáciami - NIVAM	21
Hľadajú sa BUDDY dobrovoľnícky alebo dobrovoľníci	21
Knižné novinky	22
Logopédia včas - otázky a odpovede	22
Detstvo a spoločnosť	22

Milí čitatelia,

v novembrovom čísle sa v úvode **ohliadneme za konferenciou 3xKaM**, ktorá mala mimoriadny úspech, prinesieme vám ďalšie odborné postupy okrem iného i na témy „**Dieťa po udalosti s traumatickým potenciálom**“ či „**Diagnostika dyslexie a dysortografie v staršom školskom veku**“. Naše kolegyně vám priblížia svoje dojmy z odborných podujatí, na ktorých sa za VÚDPaP zúčastnili a naši výskumníci/čky z úseku výskumu a metodických činností **mapovali skúsenosti žiakov/čok základných a stredných škôl s nenávisným obsahom na internete**. Tím z národného projektu „**Štandardy**“ naďalej pokračuje v **realizácii odborných tematických stretnutí „Programu podpory a rozvoja multidisciplinárnej spolupráce v praxi“** a zo strany Regionálnych projektových centier naďalej **prebieha tvorba vzorových dopytovo-orientovaných projektov** ako podporného materiálu pre zariadenia PaP a ŠVZ k príprave projektových návrhov na aktuálne a pripravované projektové výzvy v rámci Operačného programu Slovensko a Plánu obnovy a odolnosti. Kolegovia z národného projektu „**Usmerňovať pre prax**“ aktuálne **merajú kvalitu inovačného vzdelávania „Koordinácia školských podporných tímov“** z pohľadu účastníkov 2. a 3. kola a naďalej pokračujú so sprevádzaním absolventov tohto vzdelávania. V závere sa s nami zastavte „**Odborne na slovíčko**“, vypočujte si rozhovory „**Nahlas o deťoch**“ na aktuálne témy a objavte **knižné novinky**.

Príjemné čítanie.

Aj tento rok VÚDPaP v spolupráci s Pedagogickou Fakultou Univerzity Karlovej realizoval konferenciu 3xKaM. 539 registrovaných účastníkov z radov študentstva a 136 odborných pracovníčok a pracovníkov si mohlo aj tento rok vybrať z 29 príspevkov, ktoré boli tento rok zaradené do 5 tematických blokov a študentského bloku s príspevkami od doktorandov:

1. Prežívanie a správanie mladých ľudí v dnešnej dobe
2. Duševné zdravie v školskom prostredí
3. Zmeny v poradenskom systéme
4. Inklúzia a multidisciplinarita
5. Diagnostika v školskom prostredí
6. Študentský blok

**KaM
KaM
KaM** **x**

**Dávame
do pozornosti**

Konferencia 3x KaM mala úspech

To, či sa program konferencie účastníkom páčil, si overujeme otázkou, či by sa zúčastnili aj ďalšieho ročníka konferencie, na čo 97% odpovedí v spätnej väzbe odpovedalo kladne. Tohtoročný program konferencie bol výnimočný v tom, že sa predstavili lektori a lektorky nielen z VÚDPaP-u a Univerzity Karlovej v Prahe, ale aj mnohých ďalších univerzít - Univerzity Komenského v

Bratislave, Trnavskej Univerzity v Trnave, Katolíckej Univerzity v Ružomberku, Univerzity Palackého v Olomouci a Masarykovej univerzity v Brne - rovnako tak aj kolegyně a kolegovia zo Slovenskej akadémie vied, z viacerých občianskych združení a priamo z praxe. Dôležité posolstvo humanizmu a solidarity vyslala hneď na úvod v príhovore aj riaditeľka VÚDPaP Janette Motlová, keď venovala tento ročník konferencie pamiatke Matúša Horvátha a Juraja Vankuliča. Otázka, či „sme schopní zmeny?“, bola hlavnou témou konferencie a aj v týchto dňoch a mesiacoch je stále kľúčovou, nielen vo vzťahu k udalostiam, ktoré sa udiali a ktoré sa dejú, ale aj preto, aby sme vedeli, kam ako spoločnosť smerujeme. Veríme, že aj naša konferencia 3x KaM dokáže svojou troškou prispieť k tomu, aby sme smerovali k tolerantnejšej, vzdelanejšej a slušnejšej spoločnosti, ktorá bude postavená na demokratických a európskych hodnotách spolupráce a pokojného spolunažívania. Už teraz sa tešíme na jej ďalší ročník.

Prinášame vám ďalšie odborné postupy

Odborný postup [Smútkové poradenstvo a dieťa](#)

Smrť je zásadnou zmenou vo fungovaní rodiny. Smrť rodiča, súrodenca, spolužiaka, alebo učiteľa, prípadne spôsob, akým smrť nastala, môže byť potenciálne traumatickým zážitkom. Ak sa dospelí (rodičia, blízki, odborníci) snažia deti uchrániť pred smútením, izolujú ich od spoločného trúchlenia a spoločnej útechy, ako aj od sociálnej opory. Dieťa potrebuje vidieť, že dospelí tiež smútia, pozorovaním kultúry sa učí, čo sa od neho očakáva, ako sa má správať, ako ostatní zaobchádzajú so stratou po smrti blízkeho. Dieťa potrebuje od dospelých počuť, ako sa cítia, vysvetlenie, že tieto pocity nebudú trvať navždy a že to zvládnu spoločne. Smrť spolužiaka/čky, kamaráta/tky, či iného rovesníka/čky (napr. aj keď je len sprostredkovaná medializáciou) môže byť šokom, pretože deti skôr vnímajú, že zomierajú dospelí, nie deti.

Odborný postup a skúsenosti multidisciplinárneho prístupu venujúce sa vývinovým poruchám učenia v poradenskom aj edukačnom procese

V poradenskej a školskej praxi rozlišujeme na podklade platnej Medzinárodnej klasifikácie chorôb dyslexiu ako poruchu čítania a dysortografiu ako poruchu pravopisu. Sú to špecifické vývinové poruchy učenia, ktoré sa veľmi často vyskytujú vo vzájomnej kombinácii. V našom odbornom postupe [Diagnostika dyslexie a dysortografie v staršom školskom veku](#) sa budeme venovať diagnostike obidvoch porúch učenia, pretože v praxi nebýva diagnostické vyšetrenie oddeľované.

Dieťa so psychosomatickým ochorením

Psychosomatika berie do úvahy súhrn faktorov, ktoré spolu ovplyvnili vznik psychosomatického ochorenia, či jeho udržiavanie. Únik človeka do choroby je reakciou jeho organizmu na potlačenie prvotných varovných signálov tela (napr. negatívne pocity, opakujúce sa sny, pociťovaný diskomfort). Potláčané impulzy sa skôr či neskôr prejavujú v telesnom príznaku. U raných prejavov psychosomatiky je ešte možnosť nápravy zdravotného stavu. Deje sa tak, ak organizmus rozozná spúšťače príznakov a úspešne sa s nimi vysporiada.

Postupy [nájdete TU](#) a [TU](#).

Všetky odborné postupy [nájdete TU](#).

Odborný postup [Dieťa po udalosti s traumatickým potenciálom](#)

Psychickú traumu možno charakterizovať ako dôsledok udalosti, ktorá presahuje schopnosť jedinca zvládnuť záťaž z nej plynúcu. Nejde teda o udalosť samotnú, ale o jej dôsledok. Za traumatizujúcu udalosť považujeme takú, ktorá človeka ohrozuje, no on ju nedokáže ovplyvniť, ostáva bezmocný, vystavený jej pôsobeniu, pričom často, avšak nie vždy, zažíva intenzívne pocity strachu až hrôzy. Udalosť celkovo prevyšuje aktuálnu kapacitu jedinca na zvládanie a integrovanie.

Zároveň na túto tému prinášame aj tri skúsenosti multidisciplinárneho prístupu v rámci pedagogickej a poradenskej praxe:

[Dieťa s vývinovými poruchami učenia s pridruženou poruchou aktivity a pozornosti – diagnostika, poradenstvo](#)

[Keď strach zo zlyhania obmedzuje schopnosť učiť sa](#)

[Včasná komplexná starostlivosť u dievčat s vývinovou dysfáziou](#)

Podielte sa s nami o svoje potreby v oblasti profesijného rozvoja, aby naše vzdelávacie aktivity boli pripravené priamo pre Vás!

Milé kolegyně a kolegovia, pomôžete nám pri zbere pre nás dôležitých a cenných údajov?

V rámci národného projektu [Usmerňovať pre prax](#) sa zameriavame na zamestnancov (nielen) v systéme poradenstva a prevencie. Naším cieľom je analyzovať ľudské zdroje, ktoré aktuálne zabezpečujú profesijný rozvoj odborných a pedagogických zamestnancov. Zároveň zisťujeme, aké potreby v oblasti vzdelávania a profesijného rozvoja jednotliví zamestnanci majú, o aké vzdelávacie aktivity majú záujem, aké vzdelávania hodnotia ako kvalitné a pod.

Získané údaje nám môžu pomôcť poskytovať cieľenú metodickú podporu odborným a pedagogickým zamestnancom v školách aj v zariadeniach poradenstva a prevencie (napr. formou webinárov, podcastov či inováčného vzdelávania). Zároveň poukážu na aktuálny stav ľudských zdrojov v systéme.

Informácie od každého odborného zamestnanca či školského špeciálneho pedagóga sú pre nás nenahraditeľným zdrojom. Preto by sme chceli poprosiť všetkých, ktorí dotazník zatiaľ nevyplnili, o jeho vyplnenie. Zároveň vás prosíme o to, aby ste tento mail zdieľali s každým odborným zamestnancom alebo školským špeciálnym pedagógom vo vašom zariadení.

[Sprístupnili sme dotazník](#), ktorý pozostáva z 2 častí - prvá sa zameriava na vzdelávacie potreby, druhá časť je orientovaná na analýzu ľudských zdrojov zabezpečujúcich profesijný rozvoj.

Ďakujeme za váš čas a spoluprácu.

Výkonové a obsahové štandardy budú predstavené zariadeniam systému PaP v regiónoch

V mesiaci október sme sfinalizovali výkonové a obsahové štandardy výchovného poradenstva a doručili ich na Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Aktuálne pripravujeme regionálne stretnutia, ktoré v mesiacoch október a november realizuje NP Štandardy s cieľom priblížiť výkonové a obsahové štandardy odbornej verejnosti a predstaviť podporné materiály v rámci ich implementácie. Stretnutia sú určené pre riaditeľky/riaditeľov zariadení poradenstva a prevencie a špeciálnych výchovných zariadení, koordinátorov školských podporných tímov, zástupcov regionálnych úradov školskej správy, krajských pracovísk Národného inštitútu vzdelávania a mládeže, regionálnych centier podpory učiteľov. Prvé regionálne stretnutie sa uskutočnilo dňa 25.10.2022 v Banskej Bystrici.

Aké novinky prináša národný projekt „Štandardy“?

Podpora pre zariadenia v regiónoch

Zo strany Regionálnych projektových centier naďalej prebieha tvorba vzorových dopytovo-orientovaných projektov ako podporného materiálu pre zariadenia PaP a ŠVZ k príprave projektových návrhov na aktuálne a pripravované projektové výzvy v rámci Operačného programu Slovensko a Plánu obnovy a odolnosti. V Košickom kraji sa podarilo prostredníctvom podpory zo strany RPC zapojiť poradenské zariadenie do projektovej výzvy cez Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, ktorá bola schválená. Získaná finančná dotácia bude zameraná na vybudovanie terapeutickéh záhrady.

Národnú cenu kariérového poradenstva 2022 získalo aj naše vzdelávanie

Dňa 11.10.2022 sme si od Centra Euroguidance prevzali Národnú cenu kariérového poradenstva 2022 za príspevok Inovatívne prvky v kariérovej výchove a poradenstve v školách. Vzdelávanie sme odštartovali prvou skupinou v septembri 2020, posledná skupina bola otvorená v októbri 2022 a do vzdelávania sa celkovo zapojilo vyše 1050 účastníkov.

Súťaž zorganizovalo Centrum Euroguidance v spolupráci so Združením pre kariérové poradenstvo a rozvoj kariéry a partnermi, Zastúpením Európskej komisie na Slovensku a Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Do súťaže bolo zapojených 24 organizácií naprieč celým Slovenskom. Vzdelávací tím na tomto inšpiratívnom podujatí spolu s ostatnými účastníkmi prezentoval svoje aktivity a nadväzoval ďalšie kontakty pre spoluprácu a sieťovanie.

Nadďalej zverejňujeme odborné postupy a skúsenosti multidisciplinárneho prístupu

Medzi novozverejnenými odbornými postupmi nájdete materiály zamerané na vývinové poruchy učenia v poradenskom aj edukačnom procese, poradenstvo a dieťa v edukačnom aj poradenskom procese a mnohé ďalšie. Spolu so Skúsenosťami multidisciplinárneho prístupu sú [zverejnené TU](#).

Nadďalej pokračujeme v realizácii odborných tematických stretnutí **Programu podpory a rozvoja multidisciplinárnej spolupráce v praxi**. V priebehu mesiaca október sme uskutočnili 20 tematických stretnutí pre takmer 400 účastníkov a účastníčok. Spätné väzby k témam a odborníkom interaktívnych tematických stretnutí sú veľmi pozitívne:

„Veľká vďaka za dnešné podnetné stretnutie, verím, že budeme spolupracovať aj na ďalších témach, ktorými nám pomáhate a usmerňujete nás v našej práci.“

„Ďakujem za veľmi obohacujúce informácie, zdieľanie toho, čo je funkčné a vychádza z praktických skúseností. Určite využijem informácie k zmene a zlepšeniu svojej práce. Budem rada za ďalšie takéto stretnutia.“

„Ďakujeme za perfektné informácie a poznatky z praxe. Stretnutie po všetkých stránkach splnilo moje očakávania.“

Program podpory a rozvoja multidisciplinárnej spolupráce v praxi

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Čo je nové v národnom projekte „Usmerňovať pre prax“?

Meriame kvalitu inovačného vzdelávania
Koordinácia školských podporných tímov
z pohľadu účastníkov 2. a 3. kola

Inovačné vzdelávanie **Koordinácia školských podporných tímov** bolo určené pre pedagogických a odborných zamestnancov systému poradenstva a prevencie a jeho cieľom bolo poskytnúť účastníkom vedomosti a zručnosti potrebné na budovanie a koordinovanie školského podporného tímu. Posledné, tretie kolo vzdelávania bolo ukončené v septembri 2022. Aktuálne vyhodnocujeme výsledky dotazníkového prieskumu, ktorého cieľom bolo získať od účastníkov 2. a 3. kola vzdelávania informácie o ich spokojnosti s obsahom vzdelávania, s jeho organizáciou, s komunikáciou s organizátormi vzdelávania aj s odbornosťou a dostupnosťou lektorov. Výsledky hodnotenia kvality vzdelávania **Koordinácia školských podporných tímov** sú už zverejnené [na našom webovom sídle](#).

Zároveň pripravujeme prieskum efektu vzdelávania **Koordinácia školských podporných tímov** na účastníkov 2. a 3. kola vzdelávania. Všetkým účastníkom vzdelávania bude v priebehu novembra 2022 (absolventi 2. kola) a januára 2023 (absolventi 3. kola) zaslaný *Dotazník hodnotenia efektu vzdelávania*. Cieľom bude porovnať odpovede jednotlivých účastníkov s časovým odstupom 4 mesiacov po ukončení vzdelávania s ich odpoveďami na rovnaký dotazník, ktorý vyplňali pred začiatkom samotného vzdelávania. Získané údaje prinesú informácie o tom, do akej miery sa zvýšili vnímané vedomosti, kompetencie a skúsenosti vo vybraných oblastiach po absolvovaní vzdelávania **Koordinácia školských podporných tímov**. Výsledky hodnotenia efektu vzdelávania **Koordinácia školských podporných tímov** na absolventov 1. kola vzdelávania sú už zverejnené [na našom webovom sídle](#).

Zo spätnej väzby absolventov 3. kola, ktorá zaznela priamo na záverečných prezentáciách, vyberáme:

„Naučila som sa lepšie komunikovať s pedagógmi, vlastne som s nimi skoro vôbec nekomunikovala, hrali sme modelovky a dostali sme spätnú väzbu od lektoriek, uvedomili sme si, že musíme viac komunikovať.“

„Mentoring, koučing – veľmi veľa aktivít, mohli sme sa zapájať, nebolo to len o prijímaní informácií, táto časť ma nabudila, dostala som praktické veci, ktoré mi pomohli...“

„Sme udivení z lektorov, z ich úrovne, mladí, skúsení, ich ľudský prístup, vyhovovalo mi striedanie lektorov, každý blok bol niekto iný.“

„Veľmi vhodnou aktivitou bol dotazník, zmapovali sme potreby školy a naučili sme sa vytvárať a používať dotazníky.“

„Páčilo sa mi delenie do skupín v online priestore, vypracovali sme zadanie a potom sme si mohli vymieňať skúsenosti, rozprávať sa..“

„Vnieslo mi to svetlo do mojej práce.“

So sprevádzaním absolventov vzdelávania Koordinácia školských podporných tímov pokračujeme aj naďalej

Na základe záujmu našich absolventov sme v októbri začali podporné podujatia, ktorých cieľom je pokračovať v rozvíjaní ich odborných zručností a reagovať na aktuálne potreby a podnety z praxe. Začíname sériou stretnutí s lektorkou Kristínou Polákovou, zameranou na témy *Zvládanie stresu a sebariadenie* a *Ako vychádzať s kolegami*. Ide o 8 dvojdnových stretnutí zameralých na precvičovanie nových zručností.

Taktiež je naplánovaných 7 dvojdnových stretnutí s lektorkami Veronikou Hudákovou a Barborou Ugorovou na tému *Efektívna práca a spolupráca v školskom podpornom tíme*. Účastníci budú mať možnosť komunikovať a hľadať riešenia na výzvy, ktoré riešia vo vlastnom školskom podpornom tíme. Veľkému záujmu sa tešia stretnutia vedené dvojicou lektorov Marekom Havrilom a Máriou Pavlíkovou s témou *Aktuálne zmeny v školskej legislatíve*. Vzdelávacie stretnutia sú organizované Dočasnými vzdelávacími strediskami v Poprade i v Piešťanoch.

Štandardizácia a proces overovania vybraných diagnostických nástrojov pokračuje

Aktuálne sa tím Diagnostické nástroje venuje úprave a kontrole získaných dát a zároveň prebieha príprava na písanie manuálov k jednotlivým diagnostickým nástrojom. Komunikujeme tiež s externými expertami, s cieľom dodatočného zberu dát v jednotlivých regiónoch. Externí experti zároveň spracúvajú kazuistiky o priebehu testovania s použitím Testu porozumenia reči.

**USMERŇOVAŤ
PRE PRAX**

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Nahliadnite do úseku nášho výskumu...

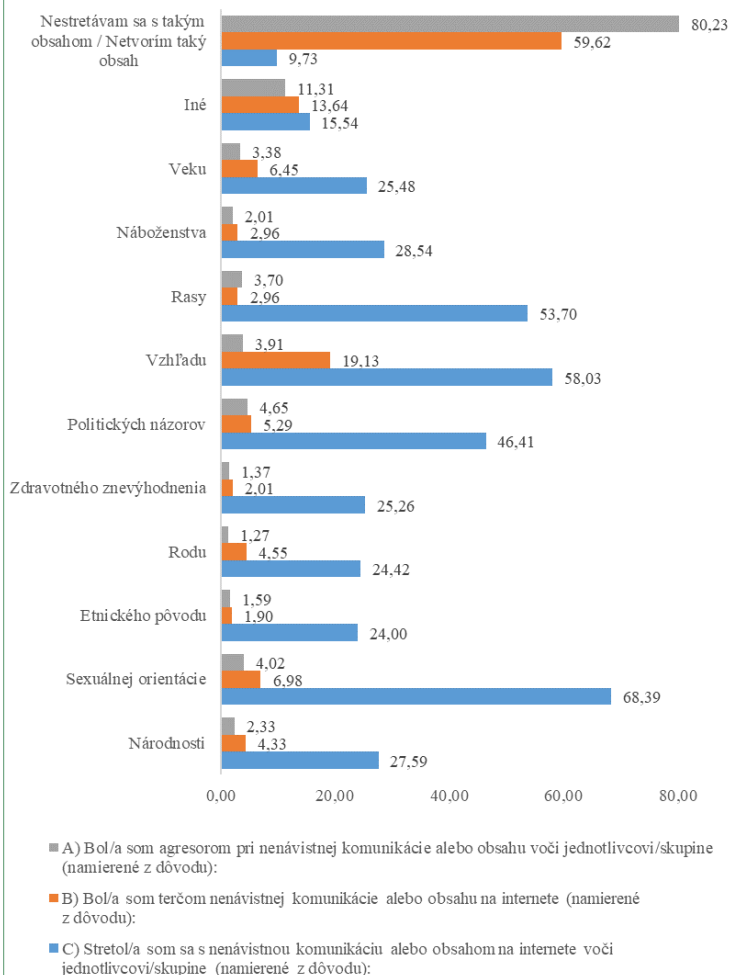
Skúsenosti mladých ľudí s nenávisným obsahom na internete

(Zsírosová, J. – Tomšík, R.)

V rámci výskumnej úlohy „Psychosociálny obraz detí a mládeže v oblasti duševného zdravia, drogovej prevencie, šikany/kyberšikany a prevencie radikalizmu“ výskumníci/čky z úseku nášho výskumu a metodických činností mapovali skúsenosti žiakov/čok základných a stredných škôl s nenávisným obsahom na internete, akými sú napr. príspevky, videá, meme, ale aj komentáre a súkromné správy. Je známe, že značná časť procesu radikalizácie mladých ľudí prebieha práve v online priestore, v ktorom prichádzajú do kontaktu s rôznorodými naratívmi. Online prostredie umožňuje socializáciu, nábor, šírenie informácií, zdieľanie postojov a názorov, čím zároveň vytvára priestor pre zapojenie sa do istej „virtuálnej komunity“ (Thorleifsson & Düker, 2021). Online nenávisné prejavy (v angl. sa môžeme stretnúť s pojmom hate speech) možno definovať ako akúkoľvek reč alebo komunikáciu sprostredkovanú digitálnymi médiami, ktorá uráža, diskriminuje, očierňuje, zneužíva a/alebo znevažuje osobu alebo istú skupinu na základe charakteristík, akými sú napr. rasa, etnická príslušnosť, rod, národnosť, sexuálna orientácia, náboženstvo, vek, zdravotné postihnutie a iné (Kaakinen et al., 2018; Schmidt & Wiegand, 2017 in Net-safe, 2018). Cieľom výskumu bolo preto zistiť, ako často sa s nenávisným obsahom žiaci/čky stretávajú a z akých dôvodov bola táto nenávisť voči jednotlivcovi alebo skupine namierená.

Výskumu sa celkovo zúčastnilo N = 946 respondentov/tiek, z ktorých bolo 25,4% chlapcov. Na základe výpovedí, až 86,4% respondentov/tiek sa stretlo minimálne raz s nenávisnou komunikáciou na internete, kým 42,07% sa stretlo viac než 5-krát. Až 38,9% respondentov/tiek bolo obeťmi nenávisnej komunikácie, kým 22,1% sa vyjadrilo, že minimálne raz napísali nenávisnú a diskriminujúcu správu, vytvorili nenávisný obsah na internete, ktorý mal za cieľ šikanovať či znevažovať jednotlivca alebo skupinu. Výskum ďalej zistil, že nenávisný obsah na internete bol najčastejšie namierený voči jednotlivcovi/skupine z dôvodu sexuálnej orientácie, a to až v 68,39%. Ďalšie významné faktory, ktoré boli uvedené ako dôvod diskriminácie, sú vzhľad, rasa a politické názory. Percentuálne

zastúpenie jednotlivých faktorov je uvedené v grafe nižšie. V grafe je diferencovaná: A) aktívna skúsenosť s nenávisnou komunikáciou (respondent ako agresor), B) pasívna skúsenosť s nenávisnou komunikáciou (respondent ako obeť), a C) receptívna skúsenosť s nenávisnou komunikáciou (respondent ako sledovateľ).

* Pozn.: Číselné hodnoty v grafe vyjadrujú percento kladných odpovedí respondentov

Mladí ľudia sú v značnej miere vystavení nenávisnému obsahu na internete. Denno-denný kontakt s takýmto naratívom má potenciál sa presunúť z online do offline prostredia. Preto je dôležité venovať pozornosť tomu, ako mladí ľudia trávia svoj čas na internete, o aké témy sa zaujímajú a v akých kontextoch sa pohybujú. Pri prevencii radikalizácie, ale aj ďalších foriem rizikového správania, je dôležité na túto skutočnosť reflektovať a otvárať diskusiu, ako na nich/ne takýto obsah pôsobí, aké emócie prežívajú a pod. Zároveň je dôležité viesť ich k scitlivovaniu a empatickému vnímaniu pocitov, ktoré môžu mať jednotlivci alebo skupiny, voči ktorým je nenávisť namierená, a poukázať na to, že aj slová dokážu

ublížiť. Ďalej sa dá zamerať aj na prežívanie samotných „agresorov“, teda tých, ktorí takýto nenávistný obsah vytvárajú. Na základne takýchto rozhovorov je možné odhaliť a následne aplikovať vhodnú intervenciu.

Ďalším alarmujúcim zistením je, že vo väčšine prípadov bola príčinou pre diskrimináciu a znevažovanie sexuálna

orientácia. Je dôležité venovať sa aj témam LGBTI+ problematiky, prinášať pravdivé informácie a v neposlednom rade, poskytnúť dostatočnú podporu samotným členom a členkám LGBTI+ komunity.

Riešenia, ako zastaviť šírenie nenávisti v online priestore, nie sú jednoduché. Represia, zmazávanie nenávistného obsahu je jednou z možných stratégií, avšak vzniká tu riziko potlačania práva slobody prejavu, čo neraz môže ešte viac podnietiť radikalizáciu. Ďalšou stratégiou, ako je možné s nenávistným obsahom bojovať, je posilnenie kontra-naratívov a vytváranie akejsi protiváhy. Takéto „protihlasy“ (angl. counter-voices) sú chápané ako široké spektrum komunikačných odpovedí na online nenávisť. Protihlasy môžu šíriť posolstvá tolerance, rešpektu a zdvorilosti, čím prispievajú k občianskej výchove v širšom zmysle (Rieger, Schmitt & Frischlich, 2018).

Literatúra na vyžiadanie [u autorov](#).

VÚDPaP súčasťou odborných podujatí

Ohliadnutie za 39. Psychologickými dňami

Po ročnej prestávke sa tento rok v dňoch 14. - 16. 9. v réžii Českomoravskej psychologické spoločnosti konali Psychologické dny 2022 v Olomouci, pod záštitou dekana Filozofickej fakulty Univerzity Palackého, docenta Jana Stejskala PhD. Bohatý program prebiehal paralelne v nasledovných sekciách:

- Vzdelávanie v psychológii
- Psychologické aspekty pandémie Covid -19
- Od obavy k diagnóze neurodegeneratívnych ochorení
- Vzťahy medzi väčšinou spoločnosti a minoritami
- Klinická psychológia a neuropsychológia
- Vývoj odboru psychológie kríz a katastrof v kontexte doby – reflexie skúseností s prírodnými živlami, pandemiou a vojnou
- Psychológia zdravia a pozitívna psychológia
- Vývinová psychológia a geropsychológia
- Panel Etickej komisie ČMPS k téme znaleckej činnosti
- Posterová sekcia
- Varia

Zaujímavá bola hneď úvodná panelová diskusia reprezentantov šiestich českých fakúlt na tému *teória versus prax* v príprave absolventov psychológie, ktorú moderoval predseda ČMPS Filip Smolík. Diskutujúci sa zhodli na tom, že české študijné programy zodpovedajú európ-

ským štandardom výuky psychológie a majú kvalitné curriculum. Jeho cieľom je poskytnúť študentom všeobecné akademické vzdelanie z oblasti psychologických vied, metodologický základ, zásady psychodiagnostiky, a zároveň kultivovať osobnosť absolventov, schopných samostatne a kriticky uvažovať a kvalitne argumentovať. Určitú rezervu vidia v spolupráci s odbornými profesijnými organizáciami pri zabezpečení väčšieho prieniku praxe do vzdelávania. Na druhej strane napätie medzi teóriou a praxou na VŠ nebude možné úplne odstrániť, okrem iného aj z dôvodu nízkeho záujmu o pedagogickú graduáciu odborníkov z praxe.

Na aktuálnu tému ruskej invázie na Ukrajinu odznela v pléne prednáška Martiny Klicperovej z Psychologického ústavu Akadémie vied ČR, ktorá referovala o sonde do postojov českej spoločnosti. V kontexte genocídy, urbi-cídy, energetickej a hospodárskej krízy a nukleárnych vyhrážok Putina bolo potešujúce, že v českej spoločnosti u ¾ opýtaných prevláda súhlas s humanitárnou pomocou a u 2/3 s prijímaním odídcov. 17% z 1000 respondentov bolo proti dodávkam zbraní Ukrajine, taktiež vyjadrovali svoj nesúhlas s vládou, dôverovali alternatívnym zdrojom informácií a boli odporcami očkovania. Z emócií prevládali u mužov a žien na prvom mieste súcit, na druhom mieste obdiv k odvahe, na treťom hnev, na ďalšom živý záujem. Strach a bezmocnosť sa objavili

od 7. miesta vyššie. Tieto zistenia nekorešpondujú s titulkami v médiách a svedčia o demokratickom duchu českej spoločnosti.

Problematiky detí a mládeže sa týkala menšia časť príspevkov. Lucia Šebánková sa venovala diagnostike a intervencii u sociálne podmieneného mentálneho postihnutia, na základe kvalitatívnej analýzy praxe v PPP v ČR. Hoci psychológovia tento termín explicitne nepoužívajú, implicitne existuje. V niektorých regiónoch, napríklad v Ústeckom kraji, sa vyskytuje 2 až 3-krát častejšie ako všeobecná prevalencia mentálnej retardácie. V praxi poradní preto uprednostňujú pred štandardnými výkonnými intelligenčnými škálami dynamickú diagnostiku a diagnostiku adaptívneho správania, v kontexte rodinného prostredia dieťaťa. Referujúca vyzdvihla význam včasnej intervencie poskytovanej deťom z detských domovov a zo sociálne i materiálne znevýhodňujúceho prostredia. Nielenže sa ich kognitívny výkon po intervencii zlepšil o 13-19 bodov, ale investované financie do ranej starostlivosti ušetrí štátu na neskoršej podpore ročne 18mld Kč.

Xénia Daniela Poslon z ÚVSK pri SAV informovala o postojoch mladých ľudí na Slovensku k minoritám, predovšetkým k Rómom a imigrantom. Ukázalo sa, že postoje adolescentov formujú rodina a postoje spolužiakov v triede. Spoločenské normy žiaci v 20 slovenských školách hodnotili veľmi negatívne. Zároveň sa pri skupinových aktivitách vyhýbali diskusii na aktuálne spoločenské témy, z obavy pred odsúdením skupinou alebo z novej konfrontácie. Problematike segregácie v školách sa venoval Radek Vorlíček z UK v Bratislave. V rámci svojho etnografického výskumu školského a mimoškolského prostredia v regiónoch Slovenska analyzoval boj proti segregácii Rómov v jednej bližšie neidentifikovanej ZŠ na východnom Slovensku. Popísal viaceré neúspešné postupy vedenia školy v snahe podporiť

inklúziu rómskych žiakov (vyčlenenie poschodí, premiešanie tried alebo žiakov podľa lokálnej príslušnosti), čo hodnotil ako rafinovanejšiu formu segregácie. Upozornil aj na zistenie, že tlak vonkajšieho okolia na inklúziu Rómov viedol k väčšej etnickej homogenite. Škoda, že pre ochorenie Tomáša Urbánka neodznala prednáška zameraná na kritéria validity diagnostickej batérie Woodcock-Johnson IV, keďže aj na našom pracovisku sa uvažuje o šandardizácii tejto metódy. O psychometrických vlastnostiach a možnostiach využitia Dotazníka aktív mládeže informovala Jaroslava Gajdošíková Zeleiová. Dotazník YAS meria pozitívne charakteristiky osobnosti a kompetencie, ako napr. sebavedomie, charakter, empatiu, prepojenie s rovesníkmi, ktoré mladí ľudia používajú pri zvládaní rôznych životných situácií. Ich vyššia úroveň priamo súvisí s nižšou mierou rizikového správania. Dotazník je možné používať ako skríningový nástroj, pred výberom vhodných intervenčných alebo preventívnych programov v práci s mládežou. Tím Jana Krásu z Pd F MU v Brne inšpirovaný výskumom Luriju skúmal, ako postupujú deti pri riešení problému. Konkrétne, aký typ vzťahov pri tom preferujú, či perцепčný, tematický, taxonomický alebo kauzálny. Všeobecne sa predpokladá, že deti vo svojom vývine najprv postupujú podľa tematického uvažovania a pod vplyvom školského vzdelávania sa u nich vyvinie taxonomické myslenie. Výskumy ukazujú, že predškolské deti sú schopné používať aj taxonomické vzťahy a že taxonomické a tematické uvažovanie sú dva paralelne sa rozvíjajúce typy myslenia a nie na seba nadväzujúce vývinové štádiá. V experimente u 82 detí predškolského veku v troch typoch experimentálnych úloh (kategorizácia geometrických tvarov, hľadanie spoločných vlastností medzi dvoma predmetmi a sylogizmy) prevažovalo taxonomické riešenie. Iba v úlohe núteného výberu, v rámci 4 predmetov dominovalo tematické uvažovanie. Dievčatká na rozdiel od chlapcov boli v taxonomickom uvažovaní úspešnejšie.

Problematika pediatrickej paliatívnej starostlivosti a vnímanie smrti deťmi je témou, ktorej sa počas štúdia i v rámci doktorandskej práce na UP venuje Tereza Cahel. Snaží sa zmapovať a osvetliť spektrum potrieb a zdrojov opory u detí s život limitujúcim alebo život ohrozujúcim ochorením a ich rodinného systému. V spolupráci s multidisciplinárnymi tímami z centier paliatívnej starostlivosti v ČR sa tiež podieľa na príprave publi-

kácie, ktorá chce detabuizovať, a zároveň vymedziť zásady komplexnej a systematickej paliatívnej liečby.

Za naše pracovisko v rámci posterovej sekcie prezentovala výskumné zistenia týkajúce sa inklúzie žiakov s poruchou sluchu naša kolegyňa Katarína Zborteková.

Čo sa týka problematiky dospelých, zaujímavé bolo zistenie prezentované Katarínou Millovou, nakoľko súvisí prežívanie šťastia a duševnej pohody s reálnym verzus ideálnym vekom, v situáciách dôležitých životných tranzícií – kohabitácie, manželstva a rodičovstva. Tí, ktorí partnerstvo a rodičovstvo prežívali v biologicky ideálnom alebo neskoršom veku, boli spokojnejší ako tí, ktorí ho zažívali predčasne. Aj spoločenské prijatie neskoršieho prežívania tranzícií môže pozitívne ovplyvniť individuálne prežívanie pohody.

Celý rozsiahly blok vyplnili prednášky z neuropsychologickej sekcie pri ČMPS. Táto klinická problematika ma zaujala viac ako paralelne prebiehajúce sekcie týkajúce sa Etickej komisie a sekcie Psychológie kríz a katastrof. Prednášajúci z Neurologickej kliniky a Oddelenia klinickej psychológie pri FN v Motole, z Centra neurologických vied FiF UK v Prahe a z Medzinárodného centra klinického výskumu FN v Brne sa venovali najmä metódam včasnej diagnostiky neurodegeneratívnych ochorení. V predementných štádiách bývajú často prítomné zmeny správania, nálad či osobnosti, ktoré sú liečené ako psychiatrické ochorenie, pričom psychiatrická medikácia má na neurodegeneratívne ochorenie limitovaný efekt. To viedlo ku konceptu *miernej behaviorálnej poruchy* MBI, ktorú možno identifikovať voľne dostupnou verziou dotazníka MBI-C a konceptu *miernej kognitívnej poruchy* MCI, ktorú môže identifikovať metóda asociácie spomienok. V diagnostike neurodegeneratívnych porúch zohrávajú významnú úlohu skriningové testy kognitívnych funkcií. Sú neinvazívne, jednoduché, časovo nenáročné a efektívne na sledovanie zmien v čase. Detailné neuropsychologické vyšetrenie je náročné a prináša podľa Ondřeja Bezdičky nižšiu pridanú hodnotu. U viacerých z nich prebiehajú validačné štúdie pre českú populáciu. Zaujímavým zistením, ktoré prezentovala Jana Sklepníková z MU v Brne bolo, že u dospelých vo veku 19-60 rokov, u ktorých bol v detstve diagnostikovaný alebo suspektný syndróm ADHD, sa okrem troch hla-

vných symptómov hyperaktivity, impulzivity a nepozornosti manifestovali aj emocionálna dysregulácia a porucha exekutívnych funkcií.

Je chvála a nasledovania hodné, ako si ČMPS váži svojich významných odborníkov a oceňuje ich prínos v rozvoji českej psychológie vo vedeckej, pedagogickej, praktickej a medzinárodnej oblasti. Cenu Jiřího Hoskovca získal v tomto roku PhDr. Štěpán Vymětal PhD., ktorý zastrešuje výuku psychológie kríz, katastrof, tráum a mimoriadnych udalostí na FiF UK v Prahe. Podieľal sa na tvorbe mobilnej aplikácie *Koronavirus covid 19* v ČR (centrálnej platformy pre kľúčové informácie v oblasti koronavírusu SARS CoV-2 a ochorenia covid - 19) a na aplikácii *Prvá psychická pomoc*.

Cenu Jiřího Diamanta, udeľovanú českým a slovenským odborníkom, ktorí dosiahli významný úspech v oblasti klinickej, experimentálnej alebo kognitívnej neuropsychologie, udelil vedecký výbor ČMPS v spolupráci s neuropsychologickými pracoviskami na LFUK odbornej štúdii kolektívu autorov pod vedením Gabriely Věchetovej, Ph.D. publikovanej v Journal of Neurology.

Psychologické dni 2022 sa vydarili. Vďaka patrí ich organizátorom, pozorným hosťom a v neposlednej rade i všetkým prednášajúcim. Účastníkov obohatili o svoje poznatky, a zároveň disciplinovane dodržali vymedzený čas, takže nevznikalo napätie z časovej tiesne, všetko, čo bolo naplánované, sa stihlo a vyšiel čas aj na komentovanú prechádzku v historickom centre Olomouca. Už teraz sa tešíme na stretnutie v Olomouci v roku 2024.

Naše dojmy z Konferencie primárnej prevencie rizikového správania, s ústrednou témou „Perspektívy a míľniky rozvoja národného systému školskej prevencie rizikového správania“

V dňoch 17. 10. – 18. 10. 2022 sa v Prahe v priestoroch Magistrátu hlavného mesta uskutočnil už XIX. ročník tohto odborného podujatia. Úvodné slová konferencie predniesli J. Mareš, námestník Ministerstva školstva Českej republiky, zástupca hejtmanky Stredočeského kraja a M. Miovský, vedecký sekretár konferencie a člen stálej pracovnej skupiny pre prevenciu ISSUP.

M. Miovský sa ujal slova aj v skupine príspevkov, týkajúcich sa nového systémového nástroja podpory preventívnej práce [IPREV](#). Ide o interaktívnu platformu podpory duševného zdravia založenú na komunitnej spolupráci pre konkrétnu pomoc školám. Tento systém sa vyvíjal postupne, v priebehu 23 rokov, je stavaný na dobrovoľnej aktivite aktérov a má slúžiť odborníkom (nie deťom, resp. verejnosti). Platforma vznikla vďaka spolupráci konzorcia inštitúcií: Univerzity Karlovej, Orgánov sociálno-právnej ochrany, SPCH, SZU, PPP Brno a Diagnostickému ústavu v Krči. Všetky služby sú zdarma, cieľom je podporovať a kultivovať prostredie pre rozvoj a realizáciu efektívnych a bezpečných programov prevencie v českých školách. Projekt bol spustený v septembri 2022 (ide teda o čerstvú novinku). Súčasťou IPREV je vytváranie Národnej databanky overených nástrojov na prevenciu, podpora vzdelávania preventistov, zabezpečovanie kvality v prevencii, ako aj poskytnutie Systému evidencie preventívnych aktivít SEPA ako metodického a systémového nástroja.

V bloku venovanom Duševnému zdraviu R. Votavová, J. Krejčí a J. Josefová predniesli príspevok „Možnosti a limity pedagóga pri podpore žiaka s psychickými pro-

blémami či duševnou chorobou“, ktorý reflektuje potrebu hľadania hraníc kompetencií pedagógov v situáciách, v ktorých musia reagovať na psychické problémy žiakov. Teoretický pohľad na problematiku bol doplnený autentickými výpoveďami 2 peeraktivistiek z FOKUS Praha, ktoré prezentovali osobnú skúsenosť z čias štúdia na strednej škole a poukázali na to, čo im v škole pomáhalo a čo naopak škodilo.

Zaujímavý bol koncept duševnej gramotnosti, ktorej sa v príspevku venovali M. Lukasová a L. Bechyňová. Podľa tohto konceptu zvyšovanie duševnej gramotnosti funguje pri znižovaní rizikového správania u detí a dospelých, prispieva k zlepšeniu emočnej regulácie, k lepšej atmosfére v triede, podporuje zručnosti riešiť konflikty, prispieva k včasnému odhaleniu duševných problémov či vyhľadaniu odbornej pomoci. Autorky príspevku prezentovali univerzálny vzdelávací program „Všetech pět pohromadě“, ktorého cieľom je zvýšiť duševnú gramotnosť u detí vo veku 11-13 rokov.

P. Šmíd s publikom zdieľal dobrú prax v rámci zavádzania supervízie u pedagógov, ako nástroja celoživotného vzdelávania, doteraz používaného najmä v pomáhajúcich profesiách. Prezentoval portál www.superucitel.cz, ktorý obsahuje aj katalóg supervízorov v ČR pre potreby pedagógov. Supervízia je pritom chápaná ako dôležitá oblasť profesijného rastu a v posledných rokoch je neoddeliteľnou súčasťou práce v medicíne, vo výchove, školstve a menežmente.

Š. Dršková a A. Kysela predstavili preventívny program domáceho násillia „Zuřivec“, L. Myšková & P. Dosoudil program „AART – Trénink zvládání hněvu“. P. Dosoudil, J. Gricová a L. Chmelařová metodiku SPARK pro podporu duševného zdravia detí, S. Kovářová preventívny program na prácu s inakosťami v ZŠ „Dobronauti“.

Na konferencii bol vyčlenený priestor aj téme tzv. digitálneho wellbeingu a rizikám kyberpriestoru. J. Klusáková Sedřová a R. Kuřilová predstavili princípy digitálnej výchovy, ktorej dopad v školách aj výskumne mapovali.

Nás ako reprezentantov výskumnej inštitúcie zaujali príspevky týkajúce sa výskumného uchopenia rizikového správania detí a adolescentov. Výskumné tímy pod vedením M. Dolejša realizovali zaujímavé longitudinálne sledovanie bio- psycho-sociálne-spirituálnych determinantov a ich súvislostí s online závislým správaním u adolescentov, venovali sa porovnaniam českých a slovenských

adolescentov v rámci ich pohybu sa v kyberpriestore a sledovali hodnoty adolescentov vo vzťahu k online priestoru.

Na konferencii vystúpili aj zástupcovia kľúčových aktérov prevencie rizikového správania: Českej školskej inšpekcie a Národného pedagogického inštitútu Českej republiky. Nechali sme sa inšpirovať množstvom materiálov a poskytovaných vzdelávaní. Viac informácií nájdete tu: <https://www.kvalitniskola.cz/>, <https://www.csicr.cz/cz/>, <https://www.npi.cz/>.

Aj českých škôl sa aktuálne vo väčšej miere dotýkajú doposiaľ ojedinelé udalosti (vraždy, úmrtia, extrémna agresia, samovraždy a pod.), ktoré si vyžadujú pozornosť z hľadiska odborných intervencií, týmito témami sa venovali G. Jarolímková, Z. Fajtlová a H. Vrbková.

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie reprezentovali i **A. Kopányiová, E. Smíková, Z. Vojtová**, ktoré v posterovej sekcii predstavili reformu poradenského systému na Slovensku z pohľadu realizácie prevencie rizikového správania v rámci podporných úrovní 1. - 5. stupňa. Predstavili filozofiu všetkých úrovní 5-ich

stupňov podpory, ktorá je orientovaná na podporu duševného zdravia a pozitívny rozvoj osobnosti dieťaťa. Českých kolegov zaujali obsahové a výkonové štandardy, odborné postupy a príklady dobrej praxe týkajúce sa prevencie rizikového správania.

Workshop projektu Make difference v holandskom Almere

3.-5.10.2022 sa v holandskom Almere stretlo 39 odborníkov z dvanástich európskych krajín, ktorí sú zapojení do projektu financovaného EÚ „Make the difference - spolu na ochranu detí v rodinách s problémami závislosti“, aby si vymenili informácie o stave aktivít spolupráce a získali nové informácie a zručnosti, ako pracovať s rodinami, v ktorých sa vyskytuje závislosť.

Po takmer 18-mesačnom trvaní projektu bolo potešujúce vidieť, že pri výmene medzi krajinami a systémami už bolo možné zaznamenať jasné zmeny v prístupe odborníkov, ktoré ocenili všetci účastníci. Profesionáli z Belgicka, Holandska, Španielska, Talianska, Grécka, Cypru, Slovenska, Českej republiky, Portugalska, Fínska a Nemecka sa zhodli na týchto kľúčových posolstvách:

- Ochrana blaha dieťaťa je na prvom mieste.
- Téma rodičovstva sa treba venovať (opakovane) v práci so závislými rodičmi. Aj malé zmeny môžu mať pozitívny vplyv na situáciu v rodine.

- Rodičia s problémami so závislosťou potrebujú podporu, aby boli „dost dobrými“ rodičmi. Odborníci ich môžu motivovať a ponúknuť im podporu, a zároveň dohliadať na blaho dieťaťa.
- Multirezortná a multidisciplinárna spolupráca medzi jednotlivými systémami pomoci je nevyhnutná na získanie komplexného obrazu o situácii.

Okrem vývoja a implementácie dohôd o praktickej spolupráci v príslušných krajinách a regiónoch partneri projektu testujú mentorský program pre deti z rodín s problémami závislosti, ktorý sa inšpiruje nemeckým programom „Balu und Du“ a začínajú realizovať aj školenia, vzdelávacie aktivity pre profesionálov v jednotlivých krajinách.

Zaujímavé informácie v rámci workshopu sme sa (SR zastupená OZ Prevencia V&P v spolupráci s **VÚDPaP: A. Kopányiová a E. Smíková**) dozvedeli z prezentácie prof. Sonji Bröning (z Univerzity Hamburg), ktorá sa venovala napr.

Vývinovým aspektom rodičovskej závislosti a upozornila, že detí závislých rodičov sú vystavované významným vývinovým rizikám: emocionálnym problémom, ako sú depresia, úzkosť, vzťahovým poruchám, problémom s alkoholom a drogami už od dospievania (záujem o pitie, skorý nástup, rýchlejšia chronifikácia porúch), skorým sexuálnym vzťahom a neskorším vzťahovým problémom, školskej nevykonnosti, behaviorálnym a sociálnym problémom.

To, prečo často zlyháva pomoc deťom z takýchto rodín je, že problematike závislosti sa venujú 2 oddelené systémy pomoci. Pomoc pre dospelých sa prioritne zameriava na závislosť dospelého člena rodiny, rodinné problémy idú „bokom“, kvalifikácia odborníkov je zameraná na konkrétnu závislosť. Systémy pomoci mladým ľuďom sa focusujú na problémové správanie dieťaťa, mladého človeka, závislosť je len ako jedna z tém, opomíňaná je rodinná prevencia a venovanie sa téme „dosť dobrého rodiča“.

Z výskumov bola zjavná súvislosť medzi závislosťou a genetickou podmienenosťou (štúdie napr. Allglander, C., Nowak, J., & Rice, J. P. (1991), Prescott, C. A., & Kendler, K. S. (1999)).

Závislosť rodiča vystavuje rodinu riziku nestabilných situácií: desivá, chaotická, znepokojujúca rodičovská klíma, stres v ranom živote dieťaťa, rodičovské konflikty, izolácia a stigmatizácia rodiny, sociálno – ekonomické problémy, nezamestnanosť, duševné poruchy, detské traumy, zneužívanie a pod. Ak dieťa vníma ohrozenie, hľadá „bezpečný prístav“, vzťahová väzba je neistá a dieťa sa naučí správať intuitívne. Partnerky mužov závislých od alkoholu sú menej citlivé v interakciách s adolescentami a prejavujú menšiu sociálnu kompetenciu v zvládaní predškolského veku detí. U rodín je potrebné zamerať sa v poradenstve a terapii na posilňujúce protektívne faktory: sociálne, emocionálne kompetencie, sebaúčinnosť, rezilienciu, podporu blízkych vzťahov rodičov, mentoring detí prostredníctvom rovesníkov, starších kamarátov, pozitívne vzory dospelých, uznanie a pocit úspechu v škole, podpora detí v účasti na vzdelávacích aktivitách, zaangažovanosť učiteľa, blízkeho príbuzného, podpora štruktúry, rutiny, rituálov v rodine, podpora, ak sa intenzita a frekvencia napr. pitia alkoholu doma v rodine znižuje. Pozitívne je posolstvo z výskumu, ktorého jedným z výsledkov je, že existuje „schopnosť dynamického systému úspešne sa adaptovať na poruchy, ktoré ohrozujú funkciu systému, rast, príp. jeho vývoj“ (Masten, A. S., 2014).

Literatúra na vyžiadanie [u autoriek](#).

VYPOČUJTE SI PODCASTY — NAHLAS O DEŤOCH

Čo je grafomotorika a prečo ju treba rozvíjať?

V podcaste budeme hovoriť o grafomotorických zručnostiach našich detí. Ako ich zlepšiť a prečo je grafomotorika tak veľmi dôležitá? Hovorí psychologička Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie Mgr. Ľubica Kövérová.

Ako zlepšiť grafomotoriku dieťaťa?

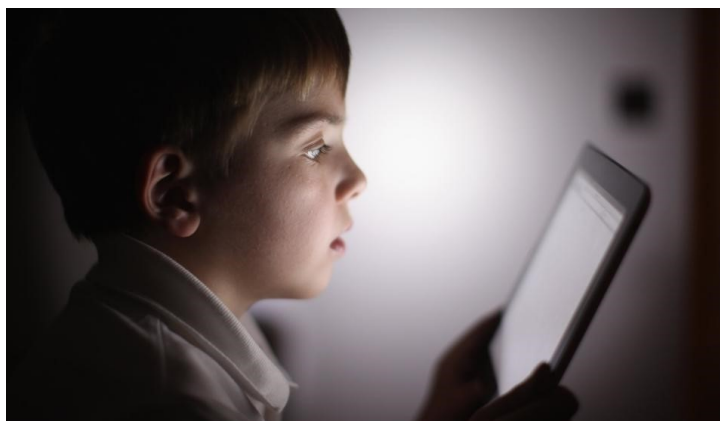
Prečo je dôležité, aby si dieťa vždy pred kreslením alebo pred písaním domácej úlohy uvoľnilo ruku? Aj o tom hovoríme **v podcaste Nahlas o deťoch** so psychologičkou Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie Mgr. Ľubicou Kövérovou. Reč bude aj o tom, ako naučiť dieťa správny úchop ceruzky a povieme, ako sa dá zistiť, ktorá ruka je u dieťaťa dominantná.

Mladí ľudia a extrémizmus

Tragickú streľbu v Bratislave, pri ktorej zahynuli Juraj a Matúš, prekvalifikovali na teroristický útok. Ako uviedol na svojej sociálnej sieti minister obrany Jaroslav Naď, vraha zo Zámockej ulice sme medzi extrémistami neevidovali, medzinárodná extrémistická komunita, ku ktorej sa hlásil, je pre nás však známa. Prečo sa mladí ľudia radikalizujú? Pýtame sa **v podcaste** s výskumnou pracovníčkou Jarmilou Zsírosovou, ktorá pracuje vo Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie.

Ako pracovať s deťmi, ktoré sa radikalizujú?

V podcaste sa budeme rozprávať o extrémizme. Ako pracovať s deťmi, ktoré k nemu inklinujú? Vysvetľuje psychológ PaedDr. Erik Papp z Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie.

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

Zastavte sa s nami

Ako pracovať s deťmi a žiakmi s poruchou autistického spektra - 2. časť

V podcaste Odborne na slovíčko spolu so psychologičkou Mgr. Miroslavou Uhreckou, PhD. uzatvárame tému poruchy autistického spektra. Zistíte, ako môžu pedagogickí a odborní zamestnanci kompenzovať oslabenia žiakov s poruchou autistického spektra v oblasti predstavivosti či exekutívnych funkcií. Taktiež sa dozviete, ako využiť ich silné stránky vo vyučovacom procese. Psychologička Mgr. Miroslava Uhrecká, PhD. vo Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie pracuje ako odborná riešiteľka v tíme národného projektu [Usmerňovať pre prax](#). Zároveň pôsobila ako odborná zamestnankyňa v centre špeciálnopedagogického poradenstva.

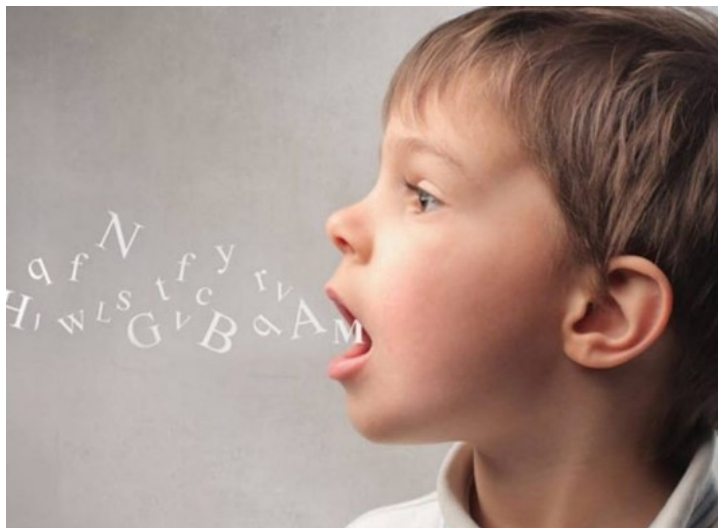
02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Narušená komunikačná schopnosť

V Odborne na slovíčko pokračujeme v sérii podcastov, ktoré sa venujú rôznym diagnózam a odporúčaniam, ako s nimi môžu pedagogickí a odborní zamestnanci pracovať. Témou [podcastu](#) je narušená komunikačná schopnosť. Rozprávať o nej bude logopedička PaedDr. Ľubica Hollá, ktorá vo Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie pôsobí ako externá expertka v rámci tímu národného projektu „[Štandardy](#)“ a spolupracovala na tvorbe štandardu k téme narušená komunikačná schopnosť. Zistíte, aké druhy narušenej komunikačnej schopnosti poznáme, aké sú príčiny ich vzniku, ale taktiež ako prebieha ich diagnostika.

Ako pracovať s deťmi s narušenou komunikačnou schopnosťou

V [podcaste](#) pokračujeme na tému narušená komunikačná schopnosť, spolu s logopedičkou PaedDr. Ľubicou Hollou, ktorá vo Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie pôsobí ako externá expertka v rámci tímu národného projektu „[Štandardy](#)“ a spolupracovala na tvorbe štandardu k téme narušená komunikačná schopnosť. Dozviete sa konkrétne odporúčania pre pedagogických a odborných zamestnancov ako pracovať s deťmi s narušenou komunikačnou schopnosťou v školskom prostredí, ale aj odporúčania na rôzne logopedické pomôcky či preventívne tréningy. V podcaste taktiež zistíte, akým najčastejším chybám je potrebné sa vyvarovať pri práci s deťmi s narušenou komunikačnou schopnosťou a aká je prognóza jednotlivých druhov.

Školská fobia

V [podcaste](#) vám psychologička Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie Mgr. Beáta Sedláčková porozpráva o školskej fóbii. Dozviete sa, čo znamená pojem školská fobia a aké sú najčastejšie príčiny odmietania školskej dochádzky. Taktiež zistíte konkrétne odporúčania, ako môžu na tento problém pedagogickí i odborní zamestnanci školy reagovať.

Čo teraz prežívajú ľudia z LGBTI komunity a ich rodičia?

Čo po vražde Juraja a Matúša cítia ľudia, ktorí sa hlásia k LGBTI komunite? A čo prežívajú ich rodičia a blízki príbuzní? „Neviem si predstaviť ten strach, ktorý teraz majú. To, čo sa stalo, pôsobí veľmi ohrozujúco a môže ich to veľmi vyľakať. Môže to vyvolať úzkosti, strachy a depresie,“ hovorí psychologička Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie Mgr. Judita Malík. [V podcaste](#) hovoríme aj o tom, ako po tejto tragédii upokojiť dieťa, ktoré sa hlási k LGBTI komunite. Venujeme sa aj téme, ako reagovať, keď sa nám dieťa zdôverí, že má inú sexuálnu orientáciu.

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.esf.gov.sk
www.minedu.sk

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

Zaujalo nás...

Inovácia terapeutického prístupu v odbornej praxi
Súkromného centra špeciálno-pedagogického poradenstva v Topoľčanoch

RPC Nitra, v rámci činností v **národnom projekte Štandardy**, okrem iného podporuje zariadenia v Nitrianskom kraji pri príprave malých projektov poskytovaním individuálneho poradenstva pri uchádzaní sa o finančné prostriedky z malých grantových výziev a z programu Erasmus+ za účelom naplňania štandardov. Dve zariadenia z kraja získali v tomto roku finančné prostriedky na realizáciu svojich projektov. Sú to Reedukačné centrum v Zlatých Moravciach, ktoré sa zameriava na reedukáciu sociálne, mravne a emocionálne narušených dievčat. Zabezpečuje tiež profesionálnu a spoločenskú prípravu detí do 18. roku, prípadne do skončenia prípravy na povolanie, poskytuje starostlivosť mladistvým matkám a starostlivosť o deti v predškolskom oddelení počas školskej dochádzky ich matiek.

Cieľom práce odborných zamestnancov v Súkromnom centre špeciálno-pedagogického poradenstva v Topoľčanoch je na základe odborných činností a intervencií prispievať ku skvalitneniu života klientov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí patria medzi sociálne najzraniteľnejšiu skupinu obyvateľstva. Popri diagnostickej práci centrum pre svojich klientov realizuje najmä ich špeciálno-pedagogickú a logopedickú reedukáciu, psychologické terapie a vývinovú stimuláciu, pokiaľ možno od ich raného veku až do ukončenia prípravy na povolanie. Centrum koordinuje tiež prácu odborných zamestnancov v školách, vzdeláva pedagógov a rodičov svojich klientov.

Pani riaditeľka **PhDr. Jana Merašická** zo **Súkromného centra špeciálno-pedagogického poradenstva v Topoľčanoch** opisuje zážitky a približuje atmosféru výuky novej metódy:

„V rámci projektovej výzvy ERASMUS+ sme dostali grant na náš projekt „Od traumy a blokov k plnohodnotnému životu a inklúzii“. Touto inováciou sa súčasne pripravujeme na transformáciu nášho centra k 1.1.2023. Našou hlavnou motiváciou je potreba získať nové, vysoko efektívne terapeutické postupy a nástroje na riešenie emocionálnych porúch a problémov žiakov so špeciálnymi potrebami a ich rodín pri ich inklúzii v živote spoločnosti.

Túto požiadavku napĺňa Emocionálno-transformačná terapia ETT®. Ide o experimentálnu formu interpersonálnej terapie, ktorá je založená na Bowlbyho teórii vzťahovej väzby, Porgesovej polyvagálnej teórii prepojenia autonómneho nervového systému so sociálnym správaním a vedecko-výskumných aspektoch psychológie farieb. Jej autorom je Steven R. Vasquez, PhD., LPC, LCC. ETT® je podporená rozsiahlym vedeckým výskumom“. Pre viac informácií [kliknite SEM](#) a [SEM](#).

Súhrn zdrojov a materiálov na účely formálneho a neformálneho vzdelávania o ľudských právach, kritickom myslení a práci s informáciami - NIVAM

Národný inštitút vzdelávania a mládeže reaguje na smutné udalosti posledných dní okrem iného aj snahou poskytnúť učiteľom, učiteľkám a pracovníkom, pracovníckam s mládežou adresnú podporu aj vo vzdelávaní v témach ľudských práv, práce s informáciami, mediálnej gramotnosti, kritického myslenia a ďalších. Školy zohrávajú dôležitú rolu vo formovaní postojov žiakov a mladých. NIVAM dlhodobo vníma potrebu prinášať učiteľom a učiteľkám adresnú podporu aj v témach ako je vytváranie otvorenej atmosféry v školách, kritické myslenie a vzájomný rešpekt. Viac informácií [nájdete TU](#).

Hľadajú sa BUDDY dobrovoľníčky alebo dobrovoľníci

BUDDY program poskytuje podporu deťom, ktoré nemôžu vyrastať vo svojich rodinách. BUDDY je o vzťahu, ktorý lieči a učí deti opäť dôverovať. Keď deti trávajú spoločne s dobrovoľníkom svoj voľný čas, dokážu si vytvoriť bezpečný, dôverný vzťah a zároveň získajú oporu pri svojom ďalšom životnom rozvoji. Chceš byť BUDDY? Klikni [SEM](#).

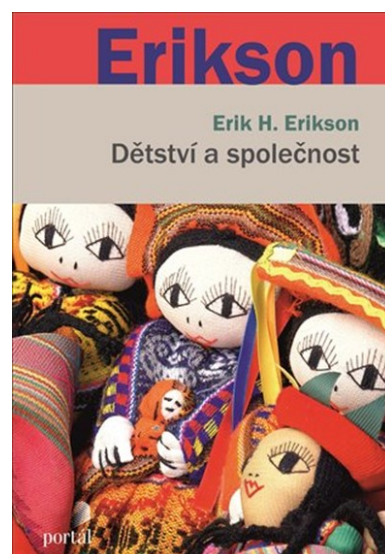
Knižné novinky

Logopédia včas - otázky a odpovede

Autorka: Jana Pečarková
Raabe, 2022

Získajte odpovede na najčastejšie otázky o vývine detskej reči, jeho podpore, ťažkostiach a o starostlivosti u logopéda. Publikácia prináša odpovede na 125 otázok, ktoré vás trápia, alebo ktoré ešte len prídu. Odpovedá na konkrétne už diagnostikované problémy, ale dáva návody aj tým rodičom, ktorí ešte len návštevu logopéda zvažujú. Pomôže lepšie pochopiť, ako sa rozvíja detská reč, ako ju môžu podporiť rodičia, čo všetko ju ovplyvňuje a ako to vyzerá, keď niečo nie je v poriadku. Poskytuje rodičom tipy, ako pomôcť dieťaťu s ťažkosťami. Nájdete tu checklisty, podľa ktorých rýchlo a jednoducho skontrolujete, či dieťa v troch a v piatich rokoch potrebuje logopedickú starostlivosť. Ako BONUS obsahuje oromotorické kartičky na cvičenie správnej výslovnosti. Podľa jednoduchých inštrukcií vďaka nim zábavnou hrou rozcvičujete detské ústa a jazyček a posúvate detskú výslovnosť tým správnym smerom.

Detstvo a spoločnosť

Autor: Erik H. Erikson
Portál, 2022

Psychoanalytik Erik Erikson vyšiel z Freudovho poňatia detského vývinu, ale obohatil ho i o popis spoločenských vplyvov a rozpracoval aj vývinové fázy v dospelosti a starobe. Človek má podľa jeho teórie v každom veku určitú úlohu, ktorej splnením si osvojuje určitú hodnotu. Pozoruhodné na knihe je spojenie psychológie s kultúrnou antropológiou. Na jeho základe sa autor snaží ukázať, že kultúra, v ktorej jediniec vyrastá, má zásadný vplyv na jeho osobnosť. To dokazuje na pozorovaní členov dvoch indiánskych kmeňov, ktoré vytvárajú odlišný typ jedinca (spontánni Siouxovia a oveľa uzatvorenejší Jurokovia). Vplyv spoločenských podmienok ukazuje aj na analýze Nemca Hitlera a Rusa Gorkého. Autor sa okrem popisu rôznych životných štádií zaoberá aj vývojom identity, vrátane popisu nebezpečenstva jej straty a dôležitosti doby adolescencie pre jej rozvoj. Kniha, ktorá bola napísaná v roku 1950 a o 13 rokov neskôr dôkladne revidovaná, je Eriksonovou najslávnejšou a najzásadnejšou prácou a jej teórie sú dodnes neoddeliteľnou súčasťou vývinovej psychológie.

Sledujte nás.

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Cyprichova 42, 831 53 Bratislava